

KÜLÖN ÉLÜNK – EGYÜTT NEVELÜNK

Kisokos a válás, külön költözés témájához

Weöres Sándor:
Eltévedt gyerekek

Mentünk a mezőn
s egyszer valahol
elveszett az út
lépteink alól,
minden csupa fű,
derekunkig ér
tenger vadvirág,
zsálya, pipitér,
nem látszik torony,
erdő rejti el,
eztán nincs nekünk
távol, se közel,
jó és rossz irányt
semmi se mutat,
nem leljük soha
többé az utat.

KÖSZÖNTŐ

A szülők különválásának folyamata a legtöbb család életében krízishelyzet. Olyan új kérdésekkel, feladatokkal és kihívásokkal kell megbirkózniuk a felnőtteknek és a gyerekeknek egyaránt, melyekkel az addigi életükben nem találkoztak, a család korábbi rutinja és dinamikája átrendeződik.

A legtöbb szülő természetes módon törekszik arra, hogy a gyermek számára a lehető legkevésbé legyen megterhelő ez az élethelyzet. Mégis sokszor elbizonytalanodhatunk, hogyan is kellene jól és helyesen cselekednünk, nem mindig látjuk előre, tetteinknek milyen következményei lesznek.

A jövőben hogyan gondozzuk majd a gyerekeinket? Hol és kivel élnek majd a gyerekek, hogyan találkoznak velünk? Hogyan fogunk dönteni, és hogyan tudjuk a felelősséget vállalni? Mit tehetek, ha a család helyzete később megváltozik, és szeretném újra gondolni az eddig működő megoldásainkat? Hogyan fogom én ezt túlélni? Hogy segítsen a gyermekem? Mi játszódik le bennünk? Kitől kaphatok külső segítséget?

Ezzel a kiadvánnyal ahhoz szeretnénk segítséget adni, hogy megfelelő ismeretek alapján tudatos, átgondolt és előre mutató döntések születhessenek.

A kiadvány készítésekor megfogalmazott célunk volt az is, hogy tisztázzunk fogalmakat, érthetőbbé és átláthatóbbá tegyünk eljárásokat, és ez által csökkentsük a szülők bizonytalanságérzetét.

Hisszük, hogy a család életének legjobb szakértői maguk a családtagok. A szakemberek csak kísérhetik őket, többlettudásukkal segítve, hogy az elakadásokon túljussanak.

A szülők felelőssége, hogy a különválás során és az új élethelyzetben is olyan körülményeket teremtsenek, mely a gyermekek számára biztonságos, érzelmi stabilitást ad.

Köszönet ügyfelünknek, aki a kiadvány elkészítésének ötletét megosztotta velünk. Köszönet az ügyfeleknek, akik ebben a nehéz élethelyzetben is megtisztelnek bizalmukkal, kérdéseikkel. Köszönet a kollégáinknak, Papp Krisztinának, Sziráki Anikónak, Vizi Edinának, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma munkatársainak, dr. Feffer Zsuzsannának és Szarvák Mónikának.

dr. Mátrai Márta és Molitórisz-Dobri Edit
családsegítők

TARTALOMJEGYZÉK

I. Szülői felügyeleti jog	4
Mit jelent a szülői felügyeleti jog.....	4
Hogyan gyakorolhatók a szülői felügyeleti jogok?	4
Mi történik a szülői felügyeleti joggal, amikor a szülők különválnak?.....	6
II. Kapcsolattartás	8
A kapcsolattartás alapfogalmai	8
Ki dönt a kapcsolattartásról?	10
További fontos tudnivalók.....	11
III. Milyen intézményekkel és eljárásokkal találkozhatunk?	15
Család – és Gyermekjóléti Központ.....	15
Gyámhivatal vagy gyámhatóság, vagy gyámügyi osztály?.....	16
Bíróság.....	19
Mediáció és közvetítői eljárás	21
IV. Elérhetőségek	23
V. A válás, mint gyászfolyamat	27
VI. Milyen az „elég jó” válás a gyermek szemszögéből?	29
Hogyan kommunikáljam a gyermekkel a válást?.....	29
Hogyan tudom a gyermek érdekeit szem előtt tartani a válás során?	30
VII. Jogszabályok, szakirodalom	34

I. SZÜLŐI FELÜGYELETI JOG

Mit jelent a szülői felügyeleti jog?

Jogokat és kötelezettségeket. Azt, hogy gyermekeink ügyeiben szülőként dönthetünk, azokban rendelkezhetünk, és jelenti azt is, hogy gyermekeink iránt felelősséggel tartozunk.

Elemi: a gyermek nevének meghatározása, gondozása, nevelése, életpályájának megválasztása, vagyonának kezelése, törvényes képvisellete, a gyámnevezés, és a gyámság viseléséből való kizárás joga.

Szülői felügyeleti jogainkat gyakoroljuk, amikor döntünk arról, hogy pl.: Milyen elvek mentén neveljük a gyerekünket? Melyik óvodába járjon? Fényképe megjelenhet-e az iskolai honlapon? Melyik orvost válasszuk, ha beteg, és milyen kezelést kapjon? Hogyan fektessük be örökölt vagyonát?

Szülői felügyeleti jogunk alapján ugyanakkor kötelesek vagyunk a gyerekünket megfelelően gondozni, lakhatásáról, ellátásáról, iskolába járásáról stb. gondoskodni. Gyermeinket tájékoztatnunk kell az őt érintő döntésekről, biztosítanunk kell, hogy az ítélőképessége birtokában lévő gyermekünk a döntések előkészítése során véleményt nyilváníthasson, törvényben meghatározott esetben velünk közösen dönthessen. Döntéseink során a gyermek véleményét - korára, érettségére tekintettel - megfelelő súllyal figyelembe kell vennünk.

Hogyan gyakorolhatók a szülői felügyeleti jogok?

1. A szülők együtt döntenek - Szülői felügyeleti jog közös gyakorlása

Alapvetően a szülői felügyeleti jogot a két szülő közösen gyakorolja. Akkor is, ha együtt élnek, akkor is, ha külön élnek.

Ez azt jelenti, hogy közösen döntenek a gyermekhez kapcsolódó

bármilyen kérdésről, szülőként jogaik és kötelezettségeik egyenlők. Fontos, hogy egymással együtt kell működniük. Adódhatnak olyan sürgős, azonnali döntési helyzetek, amikor az egyik szülő egyedül hozhat döntést (pl.: baleset esetén beleegező nyilatkozat az orvosi beavatkozáshoz). Ilyenkor haladéktalanul tájékoztatnia kell a másik szülőt erről a döntéséről.

Előfordulhat - közösen gyakorolt szülői felügyeleti jog esetén is – hogy a szülők között vita merül fel egy kérdésben, és nem tudnak megállapodni. Ilyenkor kérelmükre a gyámhatóság dönt, a gyermek érdekeinek figyelembevételével Pl.: Tanulhat-e fél évig külföldön a gyerekünk?, kivéve a lelkiismereti és vallásszabadság körébe tartozó kérdéseket. Pl: Gyermeink milyen vallást gyakoroljon, mely egyház szertartásait látogassa?

2. Egyik kérdésben mindig anya, a másik kérdésben mindig apa dönt - Szülői felügyeleti jogok megosztása a két szülő között

A szülői felügyelettel kapcsolatos jogok gyakorlását és kötelezettségek teljesítését a külön élő szülők megoszthatják egymás között, figyelemmel a család körülményeire, életvitelére, a gyermek igényeire. Pl.: egyik szülőnél van a gondozás, nevelés joga, a másik szülőnél a vagyonkezelés joga. Ilyen esetben célszerű, a megállapodást rögzíteni.

3. Csak az egyik szülő dönt - Egyik szülő feljogosítása a szülői felügyeleti jogok gyakorlására

A gyermekkel kapcsolatos döntéseket a szülői felügyeleti jog gyakorlására a bíróság vagy a gyámhatóság által feljogosított szülő hozza.

A különélő szülő érdeklődése esetén a gyermekkel kapcsolatos felvilágosítást meg kell adni, vagyis a gyermek fejlődéséről, egészségi állapotáról, tanulmányairól megfelelő időközönként tájékoztatni kell a különélő szülőt.

Vannak olyan lényeges kérdések (jogszabály sorolja fel őket), amelyekben a szülőknek mindenképpen együttdöntési joguk

és kötelezettségük van, ezek a következők: a gyermek nevének meghatározása és megváltoztatása; a gyermek szülőjével azonos lakóhelyén kívüli tartózkodási helyének, huzamos időtartamú vagy letelepedés céljából történő külföldi tartózkodási helyének kijelölése, a gyermek állampolgárságának megváltoztatása, a gyermek iskolájának, életpályájának megválasztása.

Mi történik a szülői felügyeleti joggal, amikor a szülők különválnak?

A szülők meg tudnak állapodni a szülői felügyeleti jogok gyakorlásáról

A szülőknek lehetőségük van, hogy közösen döntsenek arról, hogy gyermeküket, családjukat, életvitelüket és igényeiket ismerve milyen megoldást választanak:

1. A szülők dönthetnek úgy, hogy továbbra is **közösen** gyakorolják a szülői felügyeleti jogaikat, úgy, mint amikor még együtt éltek.

Ezt a megállapodást a bíróság a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti perben végzéssel jóváhagyja, ha az egyezség kiterjed az alábbiakra: mi lesz a gyermek lakóhelye, ki fogja gondozni, és a nevelés sarokköveit is meg kell határozni, valamint végig kell gondolni azt is, hogy milyen módon fog a szülők közötti együttműködés megvalósulni. (A kapcsolattartás kérdéséről nem kell feltétlenül megállapodni a szülőknek.)

2. A szülők megállapodhatnak abban is, hogy a szülői felügyeleti jogaikat **megosztva** gyakorolják.

Ezt a megállapodást a gyámhatóság a szülők kérésére jegyzőkönyvben rögzíti, vagy a bíróság a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti perben jóváhagyhatja.

3. A külön élő szülők megállapodhatnak abban is, hogy

kizárólag az **egyik szülő** legyen feljogosítva a szülői felügyeleti jogok gyakorlására. Ezt a megállapodást a gyámhatóság a szülők kérésére jegyzőkönyvben rögzíti, vagy a bíróság a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti perben jóváhagyhatja.

Nagyon fontos szabály azonban, hogy a szülők a fentiek szerint kötött megállapodásukat kizárólag közösen módosíthatják, ami azt jelenti, hogy egyik fél sem térhet el a jogok gyakorlásának megállapodásban rögzített mértékétől és módjától.

A szülők nem tudnak megállapodni - Bíróság dönt a szülői felügyeleti jog gyakorlásának kérdésében

Ha a különélő szülők nem tudnak megegyezni a szülői felügyeleti jog gyakorlásáról, akkor a bíróság fog dönteni. Vagy kérelemre, vagy a házasság megszüntetésére irányuló perben a gyermek érdekében hivatalból. Ilyenkor a cél a gyermek érdekének legmegfelelőbb döntés meghozatala.

Ebben az esetben közös szülői felügyelet gyakorlásáról nem dönthet a bíróság! (Feltételezik azt, hogy egyetértés hiányában a szülők jövőben sem fognak tudni egymással a szükséges mértékben együttműködni.)

II. KAPCSOLATTARTÁS

Amikor a szülők elválnak vagy a külön élés mellett döntenek, megszűnik a gyerekekkel együtt töltött idő szabad beosztásának lehetősége. A kapcsolódások kialakításának természetessége a szabályozás által elvész. Így a kapcsolattartási kérdések a szülők között könnyen játszmába fordulhatnak.

A következőkben többször is a gondozó szülő – külön élő/ kapcsolattartásra jogosult szülő relációban hivatkozunk a szülőpárokra. A fele/fele arányban meghatározott eseteket kivéve az egyik szülő lesz az, aki gondozza a gyermeket, míg a másik szülő meghatározott módon és időközönként jogosult és köteles találkozni a gyermekkel.

Legfontosabb tudnivalók

A kapcsolattartás célja, hogy a gyermek és a különélő szülő közötti családi kapcsolat fennmaradjon, és hogy a különélő szülő a gyermek fejlődését figyelemmel tudja kísérni.

A kapcsolattartás a különélő szülőnek joga és kötelezettsége is. A kapcsolattartási jog a gyermek joga arra, hogy a különélő szülővel személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fent.

A gyermeket gondozó szülő a zavartalan kapcsolattartást köteles biztosítani, a kapcsolattartásra a gyermeket megfelelően fel kell készítenie.

Szülői felügyeleti jog közös gyakorlása esetén nem kell külön megállapodni a kapcsolattartásról.

Ha a szülői felügyeleti jogokat csak az egyik szülő gyakorolja, akkor a különélő szülővel való kapcsolattartást rendezni kell.

A kapcsolattartás alapfogalmai

1. Folyamatos kapcsolattartás:

a., a személyes találkozást, azaz a gyermek meglátogatását,

vagy a gyermek rendszeres elvitelét (az előre meghatározott időtartamban); és

b., a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartását – pl.: skype, telefon, ajándékozás, levél vagy csomagküldés – jelenti.

2. Időszakos kapcsolattartás, magában foglalja a gyermekkel időszakonként, általában többnapos együttlétet, jellemzően az oktatási szünetekben, ünnepek ideje alatt.

A gyermeknek a meghatározott időre történő külföldre vitelét is, pl. nyaralás (akár a folyamatos, akár az időszakos kapcsolattartás ideje alatt).

3., Felügyelt kapcsolattartást indokolt esetben rendel el a hatóság az illetékes család – és gyermekjóléti központnál (vagy más erre kijelölt szolgáltatónál - kapcsolatügyelet). A cél a családi kapcsolat megteremtése vagy annak helyreállítása a gyermek számára biztonságos, semleges körülmények között.

Az elrendelés okai többfélék lehetnek, pl.:

a., a gyermek életkora (csecsemő),

b., vagy a különélő szülő és a gyermek kapcsolatában rejlő előzmények (évek óta nem találkoztak, vagy a gyermek fél, ellenállást mutat),

c., vagy objektív, környezeti okok (nincs hova vinni a gyermeket kapcsolattartásra).

A felügyelt kapcsolattartáson jelen van egy szakember, aki tanácsaival segíti a kapcsolat felépítését, rendezését.

4., Segített/támogatott kapcsolattartás esetén a kapcsolattartás a kijelölt helyszínen valósul meg, de a szakember már nincs folyamatosan jelen (pl. nyitott ajtónál játszik a gyermek és a szülő).

5., „Zsilipelés” Indokolt esetben (pl. ha a szülők személyes találkozása nem célszerű) a hatóság dönthet arról is, hogy a

gyermek átadásának-átvételének helyéül a felügyelt kapcsolattartást biztosító helyszínt jelöli ki.

Ki dönt a kapcsolattartásról?

- A szülők egyezsége köthetnek róla.
- A kapcsolattartásról a gyámhatóság dönt. (Házasság felbontása és szülői felügyelet rendezése iránti per hiányában, valamint, ha bíróság döntésében nem rendelkezett a kapcsolattartás szabályairól.)
- A kapcsolattartásról a bíróság rendelkezik kérelemre vagy hivatalból a házassági, vagy szülői felügyelet rendezése iránti perben.

Hogyan érvényesül a gyermek érdeke a döntés meghozatalakor?

Egyezés esetén: A szülők maguk tehetik a legtöbbet azért, hogy a gyermeküket, családi előzményeiket, körülményeiket ismerve a gyermek számára legjobb döntést hozzák.

A gyámhatóság a szülők egyezségét akkor fogja jóváhagyni, ha az a gyermek érdekében áll, és nem tiltakozik ellene az ítélőképessége birtokában lévő gyermek.

Gyámhatósági, bírósági döntés esetén: Az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményét figyelembe kell venni, és a döntés meghozatalakor a gyermek érdekének kell érvényesülnie. Az eljárás során tárgyalást kell tartani, melyben a felnőtteket személyesen meg kell hallgatni. Lehetőség van arra is, hogy az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket is meghallgassák (azt a gyermeket, aki megérti a vele kapcsolatban hozott döntéseket, és azok következményeit átlátja).

Mit tartalmazzon a kapcsolattartásról szóló egyezés?

Minél konkrétabb az egyezésünk a kapcsolattartás részletkérdéseiben, a jövőbeni viták esetén annál nagyobb segítségünkre lesz, illetve annál hatékonyabb lesz a végrehajtása. Ezért az

egyezségben határozzuk meg:

- A kapcsolattartás formáját (folyamatos, időszakos).
- Az egyes kapcsolattartási formák gyakoriságát, időtartamát. (Pl.: Hogyan határozzuk meg a téli szünet felét olyankor, amikor a szünet páratlan számú nappól áll?)
- A gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelének lehetőségét vagy annak kizárását.
- Fontos, hogy az egyezés során vegyük figyelembe a gyermek életkorát és a család körülményeit a hosszú távú tervezés és a kiszámíthatóság érdekében.
- Mikor, hol, és hogyan fogjuk átadni/visszaadni a gyermeket? (A gyermek lakóhelyén, vagy az oktatási intézményben, vagy a gyermekjóléti központnál?)
- Miként fogjuk átadni/visszaadni a gyermek személyes okmányait, ruháit, és azokat a dolgokat, amiket szükségszerűen magával kell vigen? (házi feladata, kedvenc játéka, sportfelszerelése....)
- A gyermek átadásában, átvételében fog-e valaki segíteni? Ha igen, akkor ki?
- Hogyan gondoljuk megvalósítani a telefonos, skype-os (azaz a nem személyes) kapcsolattartást? Milyen gyakran, milyen időtartamban, ki biztosítja az ehhez szükséges eszközt?
- Hogyan fogják egymást tájékoztatni a szülők, ha a kapcsolattartás előtt akadály merül fel?
- Hogyan fogják az elmaradt kapcsolattartást pótolni?
- A gyermek elvitelével kapcsolatos kiadásokat hogyan viselik a szülők?

További fontos tudnivalók

Mit tehetek, ha szeretném megváltoztatni a kapcsolattartásról hozott döntést?

Ha a kapcsolattartásról a gyámhatóság döntött, akkor a megváltoztatás során is a gyámhatóság lehet segítségünkre.

Ha a kapcsolattartásról bíróság döntött, a döntés jogerőre

emelkedésétől számított 2 éven belül az újra szabályozásról csak bíróság dönthet.

Ha a bírósági döntés jogerőre emelkedésétől számítva több mint 2 év eltelt, az újra szabályozásról a gyámhatóság dönt.

Mit tegyek, ha valami közbejön, azaz akadályba ütközik egy kapcsolattartás?

Mindkét szülőnek - késedelem nélkül - tájékoztatnia kell az akadály felmerüléséről a másik felet. (pl.: Lázas beteg lett a gyermek vagy a jogosult szülő munkarendje megváltozik.)

A folyamatos kapcsolattartások során a jogosult félnek fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartást pótolni kell - a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül. Ez alól két kivétel van: ha a különélő szülő felróható magatartása miatt maradt el a folyamatos kapcsolattartás; vagy nem lehet felróni neki az okot, de az elmaradásról nem tájékoztatta megfelelően a gondozó szülőt.

Ha a folyamatos kapcsolattartás az időszakos kapcsolattartás idejére esik, akkor az időszakos kapcsolattartás magába olvasztja a folyamatosat.

Időszakos kapcsolattartás elmaradásánál a pótlásra nincs lehetőség, kivéve akkor, ha a szülők az egyezségükben erről máshogy rendelkeztek.

Leggyakoribb vitás kérdések, azaz a végrehajtás esetei

Akkor beszélünk erről, amikor a megállapított kapcsolattartásra nem - vagy nem a megfelelő módon - kerül sor, és ezt valamelyik szülő sérelmezi. (Pl.: Ha a különélő szülő nem kapja meg a gyermeket a kapcsolattartás idejére vagy nem a meghatározott időtartamra kapja meg.)

A kapcsolattartás végrehajtását a gondozó szülő és a különélő szülő is kezdeményezheti.

2020. március 1. napjától a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásáról bíróság dönt, polgári nemperes eljárásban.

A hatáskör a járásbíróságnál van. Az illetékességet a gyermek

lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye határozza meg, de az eljárásra illetékes a kapcsolattartásra jogosult lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes bíróság is.

Esetei:

Ha a szülő neki felróható módon:

- 1., határidőben nem tesz eleget a kapcsolattartási kötelezettségének,
- 2., ha a meghatározott határidő alatt nem pótolja a kapcsolattartást,
- 3., a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza,
- 4., vagy más módon megghiúsítja a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást.

Az eljárás megindítására 30 napos határidő van.

Kapcsolattartás korlátozása, szüneteltetése, megvonása.

Mindig a gyermek érdekében kerül rá sor!

A gyerekekkel, vagy az őt nevelő szülővel szembeni (súlyos) visszaélés, felróható magatartás esetén van rá lehetőség.

Amennyiben házassági vagy szülői felügyelet iránti per van folyamatban, a bíróság dönt a korlátozásról, vagy megvonásról. Egyébként a gyámhivatal dönt róla, kérelemre, vagy hivatalból.

Korlátozható a kapcsolattartási jog, ha a különélő szülő a kapcsolattartás jogával visszaél. Ilyen eset az, ha a kapcsolattartás szabályait visszaélés-szerűen megszegi, (például a kapcsolattartás végén nem viszi vissza a gyermeket), vagy önhibájából 6 hónapig nem él a kapcsolattartás lehetőségével. Ebben az esetben a kapcsolattartás formáját, gyakoriságát, időtartamát lehet megváltoztatni, vagy felügyelt kapcsolattartást lehet elrendelni. Azaz máshogy, vagy ritkábban, vagy kevesebb ideig fog a különélő szülő és a gyermek találkozni.

Szüneteltethető a kapcsolattartást súlyos visszaélés esetén maximum 6 hónapra. Különösen súlyos visszaélés esetén maximum 1 évig szüneteltethető a kapcsolattartás.

Ha a visszaélés következtében a gyermek nevelésének, fejlődésének súlyos veszélyeztetését is meg lehet állapítani, akkor a kapcsolattartási jog **megvonható** (pl.: gyermekbántalmazás esetén).

III. MILYEN INTÉZMÉNYEKKEL ÉS ELJÁRÁSOKKAL TALÁLKOZHATUNK?

1. Család- és Gyermejkölési Központ

Segítő, szolgáltató intézmény, amellyel a következő módon kerülhetnek kapcsolatba a szülők:

1. A család életében felmerült problémák megoldása érdekében a kliens **önként** keresi fel intézményünket. Ez történik, pl. ha a szülő segítséget kér a házastársától történő különválás folyamatában, mert szeretné, ha a közös gyermeke(ke)t a lehető legkevésbé viselné meg a válás.

2. Intézményünk jelzést kap gyermekvédelmi probléma, **veszélyeztetettség** fennállásáról. A jelzést „bárki” küldheti, aki a gyermek veszélyeztetettségét vélelmezi vagy észleli (szülő, óvoda, iskola, védőnő, gyermekorvos, szomszéd, pszichológus, stb...).

Pl.: A szülők közötti elmélyült, tartós konfliktus, az időben elhúzódó, és komoly érzelmi terheléssel járó válási folyamat („háború”) esetén a gyermek magatartása agresszívvé válik, vagy a gyermek fejlődésében komolyan visszaesik.

Mit jelent a veszélyeztetettség?

Az a gyermek veszélyeztetett, aki családjában vagy környezetében, ismétlődő vagy tartós fizikai, lelki bántalmazásnak, szexuális zaklatásnak, erőszaknak, elhanyagolásnak van kitéve és/vagy fejlődésében családjá, közvetlen környezete károsan befolyásolja. Testi vagy pszichés fejlődését ártalmas környezeti hatások, rossz interperszonális kapcsolatok akadályozzák, károsítják. A veszélyeztetettség nem feltétlenül akut helyzet, hanem veszélyeztető folyamat következtében kialakult állapot.

Mi történik a kapcsolatfelvételt követően? A probléma és körülmények megismerését követően:

1. További szolgáltatás felé delegáljuk az ügyfelet, ahol hatékony

segítséget kaphat, pl.: jogi tanácsadás, mediáció, családterápia, pedagógia szakszolgálat, stb.

2. Néhány alkalmas találkozás során a nehézséget okozó élethelyzetben sikerül megoldást találnunk, pl.: ügyintézésben történő segítségnyújtás.

3. Alapellátás során a családsegítő és az ügyfél együttműködési megállapodást köthetnek. Együtt határozzák meg a problémát és a szociális segítő munka céljait. Írásban rögzítik a megoldás érdekében vállalt feladataikat. Rendszeresen találkoznak egymással, és időről időre értékeli a vállalt feladatok megvalósulását.

4. Védelemben vételi eljárás kezdeményezésére kerül sor az alábbi esetekben:

- a szülők együttműködésének hiánya a veszélyeztettség megszüntetése érdekében,
- súlyos veszélyeztettség esetei (pl.: bántalmazás, súlyos elhanyagolás, szexuális abúzus...)
- az alapellátás nem vezetett eredményre.

2. Gyámhivatal vagy gyámhatóság, vagy gyámügyi osztály?

A gyámügyi hatáskör gyakorlója három különböző elnevezésen – gyámhivatal, gyámhatóság, gyámügyi osztály - jelenhet meg, mert a feladatokat, hatásköröket, illetékességet, eljárás módokat rögzítő jogszabályok is többféle megnevezést használnak.

A jelenleg hatályos szabályok alapján a kiadványunkban érintett kérdésekben az elsőfokú gyámügyi hatáskör a fővárosi és megyei kormányhivatal gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatalánál van.

Ez kerületünkben: Budapest Főváros Kormányhivatala II. Kerületi Hivatala Gyámügyi Osztálya.

Amennyiben az elsőfokú határozatok ellen van jogorvoslati (fellebbezési) lehetőség, akkor arról a döntésben, határozatban mindig részletes tájékoztatást kapnak az ügyfelek (hány napon belül, hová kell benyújtani...)!

A leggyakoribb gyámügyi eljárások:

2.1. Védelembe vételi eljárás

Az eljárás kétféle módon indulhat el:

1. a Család- és Gyermekjóléti Központ javasolja a gyermek védelembe vételét (Izd. fentebb), vagy
2. jelzés érkezik a Gyámügyi Osztálynak a gyermek veszélyeztetése ügyében. A jelzést „bárki” küldheti, aki a gyermek veszélyeztetettségét vélelmezi vagy észleli (szülő, óvoda, iskola, védőnő, gyermekorvos, szomszéd, pszichológus, stb...).

A hatóság beszerez minden dokumentumot és szakvéleményt, amely a veszélyeztettség megítéléséhez, a család helyzetének feltárásához, és a megfelelő beavatkozási pontok meghatározásához, az adekvát segítségnyújtás megszervezéséhez szükséges.

A Gyámügyi Osztály a védelembe vételi eljárásban tárgyalást tart, majd döntést hoz.

Ennek kimenetele kétféle lehet: megszünteti a védelembe vételi eljárást, vagy elrendeli a gyermek védelembe vételét.

A védelembe vétel: hatósági intézkedés, mely a szülők szülői felügyeleti jogát nem érinti, a gyermek a családban marad. A védelembe vétel során a hatóság kötelezi a szülőket és/vagy a gyermeket is a Család-és Gyermekjóléti Központtal való együttműködésre, továbbá magatartási szabályokat ír elő részükre a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében. (Pl.: egészségügyi szolgáltatás igénybevételére, pszichés támogatás igénybevételére vagy biztosítására, bizonyos viselkedésbeli vagy kommunikációs magatartások követésére vagy az azoktól való tartózkodásra vonatkozóan, stb....)

A hatóság évente kötelezően felülvizsgálja a védelembe vételt, de rendkívüli felülvizsgálatot az ügyfelek bármikor kezdeményezhetnek egy éven belül. Az előírt magatartási

szabályokhoz a feleknek tartaniuk kell magukat, eleget kell tenniük ezeknek.

2.2. Döntés közös szülői felügyelet körébe tartozó kérdésben

Előfordul, hogy a szülők, a szülői felügyelet közös gyakorlása körébe tartozó valamilyen kérdésben nem tudnak egymással megegyezésre jutni. Ilyenkor kérhetik a gyámhivatal döntését (a lelkiismereti és vallásszabadság körébe tartozó kérdések kivételével!).

Pl.: melyik óvodába / iskolába járjon a gyermekük?

A cél, hogy a gyermek érdeke érvényesüljön, a számára legmegfelelőbb döntés születhessen.

Az eljárás során a gyámhivatal a szülők közötti együttműködés, megegyezés előmozdítására is törekszik, ennek érdekében felajánlhatja, vagy elrendelheti, hogy a szülők vegyék igénybe a közvetítői eljárást.

Az eljárásban meghallgatják a szülőket, és meghallgathatják a gyermeket is (illetve szükség esetén egyéb, az ügy szempontjából fontos más személyt).

Ha a szülőknek nem sikerül egymással megállapodni, a gyámhivatal döntést hoz.

2.3. Kapcsolattartás

A gyámhivatal a kapcsolattartás rendezése, korlátozása, szüneteltetése, megvonása kérdésekben is jogosult döntést hozni.

Kapcsolattartás rendezése

Ha a szülők a kapcsolattartás kérdéséről meg tudnak állapodni, egyezségüket a gyámhatóság jóváhagyhatja (amennyiben az a gyermek érdekében áll, és nem tiltakozik ellene az ítélőképessége birtokában lévő gyermek).

Ha a szülők nem kötnek egyezséget a kapcsolattartásról, és nincs folyamatban házasság felbontása és szülői felügyeleti jog rendezése iránt per, akkor a kapcsolattartásról kérelemre a gyámhatóság dönt.

Kapcsolattartás megváltoztatása

Ha a kapcsolattartásról a gyámhatóság döntött, akkor a megváltoztatásról is a gyámhatóság fog dönteni.

Ha a kapcsolattartásról bíróság döntött, a döntés jogerőre emelkedésétől számított 2 éven belül az újra szabályozásról csak bíróság dönthet, 2 év elteltével azonban az újra szabályozásról már a gyámhatóság dönt. Ilyenkor a korábbi szabályozástól elérően szabályozhatja a kapcsolattartás formáját és / vagy gyakoriságát és / vagy időtartamát és / vagy helyét.

Korlátozás, szüneteltetés, megvonás

Mindig a gyermek érdekében kerül rá sor! A gyerekekkel, vagy az őt nevelő szülővel szembeni (súlyos) visszaélés, felróható magatartás esetén van rá lehetőség.

3. Bíróság

Vannak élethelyzetek, melyekben egy kívülről érkező, végleges és a jog eszközeivel kikényszeríthető döntés hozza el a megnyugvást egy család számára. Amikor már sokféle megoldást megpróbált a szülőpár, az együttműködésük mégis kudarcot vall - a gyerekekhez kapcsolódó kérdéseket valakinek el kell dönteni. Ilyenkor a bíróság lesz segítségünkre abban, hogy a jogi kérdések tisztázódjanak. Ez azonban nem garancia arra, hogy a gyermekek számára a legmegfelelőbb döntés szülessen.

1. Bírósági hatáskörbe tartoznak a **klasszikus peres eljárások**, melyek kérdései lehetnek: a **házasság felbontása; szülői felügyelet rendezése, kapcsolattartás; gyermektartásdíj.**

Ezek az eljárások valamelyik fél – vagy kivételes esetben a gyámhatóság - kereseti kérelmére indulnak meg.

2. **Bírósági nemperes eljárásban** születik döntés 2020. március 1. napjától a **kapcsolattartás végrehajtásának** kérdésében.

Tudnivalók:

A bírósági eljárás végén egy független, hozzáértő szakember véglegesen rendezzi a jogi kérdéseket.

A bírósági eljárás jogvitákat rendez, a jogszabályok nyújtotta keretek között zajlik, bizonyítás fog lefolyni, és a perben a szülőket (felperes / alperes) leggyakrabban ügyvédek képviselik. A peres eljárás hosszú időt vesz igénybe, a kereset benyújtása és a végleges döntés meghozatala között évek telhetnek el. Tapasztalataink szerint ez a többszereplős eljárás nem csak eltávolíthatja a szülőket egymástól, hanem kifejezetten szembe fordítja őket egymással.

A szülők a legtöbb esetben a jogi eljárásban nem érzik kompetensnek magukat, az ügy képviselőjére megbíznak egy szakembert (ügyvédet), hiszen ők nem tudják „mit kell csinálni”, nem tudják hogyan kell fogalmazni, nem tudják milyen lépésekkel és következményekkel számoljanak.

Pedig a család életének legjobb szakértői maguk a családtagok, és a bíróság által meghozott döntést ők fogják működtetni, vagy rosszabb esetben elszenvedni!

Ezért fontos, hogy a szülő az eljárásban is szülőként tudjon gondolkodni, érezni, viselkedni, a szülő nem válhat mellékszereplővé a bírósági perben. Felelőssége van abban, hogy az eljárásban a fókusz a gyerekek valódi érdekén maradjon (és ne váljon az eljárás az ügyvédek közötti érdekérvényesítés terepévé).

Felelőssége van a szülőnek abban, hogy felismerje, ha egy hosszú és mindenki számára kimerítő, megterhelő „háború” indulna el, amelyben, mint egy spirálban, sodródnak a szülők az egyre merészebb és az eljárás szempontjából hatásosnak gondolt „fegyverek” felé. Ilyenkor érdemes megálljt parancsolni, és újra gondolni, hogy mit szeretnénk elérni, és azért milyen árat fogunk fizetni.

4. Mediáció és közvetítői eljárás

A mediációs eljárás a konfliktusban álló feleknek segít ab-

ban, hogy egy biztonságos, szakember által segített folyamat során megtalálják a számukra legmegfelelőbb megoldást. A mediáció lényege, hogy a felek nyissanak egymás felé, újra tudjanak egymással kapcsolatot teremteni, és kommunikálni annak érdekében, hogy konfliktusukat mindkettőjük számára elfogadható módon rendezzék (win-win szituáció). A folyamat során a mediátorok felelnek azért, hogy a felek értékítéletektől mentes légkörben, egyenlő figyelmet, időt és esélyeket kapva artikulálhassák érzéseiket, érdekeiket, megoldási javaslatukat; biztonságos légkör megteremtésével, megfelelő kérdéseikkel és visszacsatolásaikkal segítik a feleket.

A mediáció soha nem a múltra, hanem mindig a jövőre, a megoldásra fókuszál.

A megoldás tartalmát mindig a felek adják, a mediátor a folyamatért felel. Így a „munka” nagy része is a feleknél van, ezt nem lehet megspórolni. A mediátor nem fog helyettünk gondolkodni és dönteni; hisz abban, hogy a legjobb megoldást az ügyfél tudja megtalálni a saját problémájára.

Ennél fogva a mediáció önkéntes, csak akkor tud segíteni, ha az ügyfél elkötelezett a probléma megoldására és az aktivitásra.

A mediációs folyamatot titoktartás jellemzi, kivéve, ha bűncselekménye elkövetése, vagy gyermek veszélyeztetettsége jut a mediátor tudomására.

A mediációs folyamatot megelőzi egy előkészítő ülés, amikor az ügyfelek külön-külön ismertetik helyzetüket, problémáikat. Ezt követi a közös (általában 3 órás) mediációs ülés. Ha nem sikerült egy ülés alkalmával lezárni a folyamatot, igény szerint további üléseket lehet tartani.

A gyermekekhez kapcsolódó eljárásokban a gyámhatóság és a bíróság is elrendelheti a közvetítői eljárást pl.: kapcsolattartás szabályozásakor, vagy szülői felügyelet iránti perben. A közvetítői eljárás lényegében egy mediációs eljárás. Amikor elrendelik, esélyt adnak az ügyfelek, hogy önként, együtt, egymás igényeit meghallva, közös megoldást találjanak konfliktusukra.

Ha a közvetítői eljárás eredményeképp megállapodás születik (és az nem ellentétes a gyermek érdekével) úgy a megállapodást a gyámhatóság / bíróság jóváhagyja.

IV. ELÉRHETŐSÉGEK

Az alábbiakban összegyűjtöttük azokat az intézményeket, ahová a Budapesti, II. kerületi lakosok segítségért fordulhatnak.

Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Család – és Gyermekjóléti Központ

Az intézményben zajló szociális segítő munka célja a szociális és mentálhigiénés problémák miatt veszélyeztetett, illetve krízishelyzetbe került személyek, családok életvezetési képességének megőrzése, az okok megelőzése, a támogatás megszervezése, valamint a krízishelyzet megszüntetésének elősegítése. Az intézmény feladata, hogy figyelemmel kísérje a kerületben élő személyek, családok, gyermekek szociális helyzetét, segítséget nyújtson a felmerülő problémák megoldásában.

A Család- és Gyermekjóléti Központ egyének és családok számára, valamint a gyermekek családban való nevelkedésének elősegítése, veszélyeztetettségének megelőzése érdekében, igényeiknek és szükségleteiknek megfelelő önálló egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt.

Szolgáltatások: szociális segítő munka, pszichológiai tanácsadás, pár – és családkonzultáció, mediáció, jogi tanácsadás, utcai szociális munka, hátralékkezelés, munkavállalási tanácsadás.

Hatósági intézkedésekhez kapcsolódó, a gyermekek védelmére irányuló tevékenység keretében további feladat a családok összetartó erejének megőrzése, támogatása és az átmenetileg sérült vagy hiányzó családi funkciók helyreállításának elősegítése.

Az intézmény szolgáltatásai II. kerületi lakosok számára ingyenesek.

Elérhetőség: 1027 Budapest, Horvát u. 2-12.

www.csgyk02.hu

Telefon: 06-1-225-79-56; e-mail: csgyk@csgyk02.hu

Nyitva tartás:	hétfő	14.00 – 18.00
	kedd	10.00 – 18.00
	szerda	10.00 – 18.00
	csütörtök	14.00 – 18.00
	péntek	10.00 – 14.00

A Család- és Gyermekjóléti Központ, a nyitvatartási időn túl telefonos készenléti ügyeletet működtet, a felmerülő krízishelyzetekben történő azonnali, szakszerű segítségnyújtás, tanácsadás, vagy tájékoztatás céljából.

A készenléti ügyelet telefonszáma: 06-70/455-1776

Az illetékességet a gyermek tényleges tartózkodási helye/ család / ügyfél lakóhelye határozza meg.

Budapest Főváros Kormányhivatala II. Kerületi Hivatala **Gyámügyi Osztálya**

A gyermekvédelmi és gyámügyi igazgatási ügyekben általános hatóságként jár el. A kiadványban ismertetett ügytípusok: védelembe vételi eljárás; kapcsolattartás rendezése; kapcsolattartás megváltoztatása; kapcsolattartás korlátozása, szüneteltetése, megvonása; döntés közös szülői felügyelet körébe tartozó kérdésben.

Elérhetőség: 1027 Budapest Horvát u. 14-24.

Telefon: 06-1-89-62-450

Illetékesség: Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének a lakóhelye található.

Ha a szülői felügyelet gyakorlására jogosult szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területen található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. (Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található. Lakóhely hiányában a gyámhatóság

illetékességét a tartózkodási hely határozza meg.)
Védelembé vételi ügyben a gyermek tényleges tartózkodási helye határozza meg az illetékességet.

Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat II. Kerületi Tagintézménye

Feladata a gyermekek pszichológiai ellátásának biztosítása, a pszichés támogatás megszervezése.

Elérhetőség: 1022 Budapest, Marczibányi tér 1. <http://02.fpsz.hu/>

Telefon: 06-1- 335-07-16; 06-1-791-54-63

E-mail: info.02@fpsz.net

II. kerületi lakcím, vagy II. kerületi nevelési, oktatási intézménnyel fennálló jogviszony alapozhatja meg az illetékességet.

Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság

Polgári peres eljárások - házasság felbontása; szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, kapcsolattartás megváltoztatása; gyermektartásdíj megállapítása és megváltoztatása;

Polgári nemperes eljárás keretében kapcsolattartás végrehajtásának kérdésében.

Elérhetőség: 1036 Budapest, Lajos u. 48-66.

Telefon: +36 1 430 6500

Óvoda, iskola

A gyermeknevelési, oktatási intézményében helyben segítségünkre lehet az óvodapszichológus /iskolapszichológus, és óvodai iskolai szociális segítő.

Egyszülős Központ

A Központ, segítő és közösségi tér egyben. Csoportokat szerveznek, szakember segítségét biztosítják, online tanácsadást működtetnek, képzéseket, programokat szerveznek, és az egyszülős családok számára támogató közösségeket nyújtanak.

Elérhetőség: 1085 Budapest, Üllői u. 30.

www.egyszulo.hu

Telefon: 06-1-400-92-17

Válásújjászületés.hu Kft.

Csoportokat indítanak a válás feldolgozása és az újjászületés témában.

Elérhetőség: 1137 Budapest, Újpesti rakpart 7. I/8.

www.valasesujjaszulettes.hu

Telefon: +36306585422,

e-mail: ujjavalas@valasesujjaszulettes.hu

Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

Az Alapítvány küldetése a gyerekek jogainak érvényesítése és támogatása. Előadások, tréningek és műhelyek szervezésével állnak a szülők rendelkezésére.

Elérhetőség: 1027 Budapest, Jurányi utca 1.

www.hintalovon.hu, info@hintalovon.hu

V. A VÁLÁS, MINT GYÁSZFOLYAMAT

Fontos szem előtt tartani és figyelembe venni, hogy a válás is egy gyász típus, amelyben a veszteség nem köthető személyhez. A válási gyász tárgyvesztése maga a kapcsolat. Az együttélés azon minősége szűnik meg, amelyben a két fél korábbi egysége volt jellemző. A gyász érinti mindkét szülőt, és érinti a családban nevelkedett gyermeket, gyermekeket is. Az életközösség megszűnésének feldolgozása egy gyászfolyamat, melyben ugyanúgy megfigyelhetjük a gyász szakaszait, mint a halál okozta veszteség esetén.

A gyász szakaszai:

1. Érzelmi sokk, elutasítás szakasza:

Ugyanúgy jellemző a kiüresedettség, benuótság érzése, mint az érzelmek túlbúrjázása. A gondolkodás beszűkül. Elutasítás vagy részleges elutasítás nem csak ebben a szakaszban, hanem később is előfordulhat. Az elutasítás célja hogy időt nyerjünk. Így lehetőségünk lesz arra, hogy más, előremutató védekezési módszereket dolgozzunk ki, és alkalmazzunk a későbbiekben. A tagadás feloldása sok tényezőtől függ a válás gyászfolyamatában is: ki volt, aki kezdeményezte a válást? milyen gazdasági és szociális biztonsággal rendelkezünk? van-e a látóköriünkben más válófélben lévő pár? milyen a generációs tudásunk a válásról? mi a saját attitűdünk?

2. A veszteség tudatosulásának szakasza:

A sokk megszűnte után érzelmek túlbúrjázása, jellemzően düh és harag intenzív megjelenése várható. Ez az intenzív amplitúdó nagy türelmet és megértést kíván a közvetlen környezettől. Önmagunk hibáztatása büntudat kialakulásához vezethet. A sikeres feldolgozás feltétele, hogy képesek vagyunk-e a feltörő érzelmeket szabályozni, velük megbirkózni. A szakasz elakadásának oka lehet többek között az érzelmek elfojtása, a büntudat megléte.

3. A felépülés szakasza, amikor az önmagunkhoz és

környezetünkhöz való új viszonyulások kialakítása megtörténik: Feltétele a veszteség elfogadása. A válás gyászfolyamata nem ér véget a bírósági végzéssel. A jogi procedúra lezárta után még akár évekig is folytatódik az új viszonyok kialakításának szakasza. Az adaptáció akkor tud megvalósulni, ha a közös múlt úgy él tovább, hogy mindkét szülő képes mellette a megfelelő új életvitel kialakítására. Ebben a szakaszban a szülő gondolatai a beszűkült állapotból már kifelé tekintenek, szociális kapcsolatai megújulnak, és képessé válik arra, hogy a válásból adódó új szerepköröket betöltse. Továbbá képes lesz gyermekét külön háztartásban, de közös elvek mentén nevelni volt párjával.

VI. MILYEN AZ „ELÉG JÓ” VÁLÁS A GYERMEK SZEMSZÖGÉBŐL?

Hogyan kommunikáljam a gyermekkel a válást?

Amikor a szülőpár életközössége megromlik, és megszületik a döntés, hogy külön háztartásban élnek tovább, fontos, hogy a gyermek előtt semmit sem szabad leplezni. Nyílttá kell tenni a döntést, a változást, az érzéseket. A szülők felelőssége és kötelessége, hogy erről úgy kommunikáljanak, a kialakult helyzetben úgy mozogjanak, hogy a gyermek biztonságérzete ne sérüljön. Megkerülhetetlen lépés a válás során, hogy a folyamatról a gyermekkel beszélni kell.

A válás feldolgozását gyermekünknel azzal tudjuk segíteni, ha a kommunikációnkat hozzá igazítjuk. Ezzel érzelmi stabilitásának megőrzését támogatjuk.

Ahhoz, hogy a gyermek igényeit figyelembe tudjuk venni, saját sérelmeinket kell félretenni.

Minden szülőnek kötelessége, hogy saját maga őszintén beszéljen a gyermekével a válásról.

Ehhez a következő elveket érdemes szem előtt tartani:

- Minél képszerűbben megragadható konkrétumokat mondjunk.
- Ne beszéljünk részletesen az okokról, a történésekről. Igyekezünk tárgyilagosak maradni.
- A gyerek azt érzékelje, hogy mi sem így terveztük, de így alakult, és ehhez most, bár nehéz, mindnyájan alkalmazkodunk.
- Azt kell érzékeltetnünk, hogy mind a ketten azon vagyunk, hogy neki, a gyereknek minél jobb legyen. Azt is kommunikáljuk, hogy ezt milyen módon képzeljük el.
- Ne ijedjünk meg, ha a gyerek sírva fakad. Minden kérdésére válaszolnunk kell, és ha nem kérdez semmit, nekünk magunktól kell utalnunk a dologra, ha valami újabb történés, esemény előtt állunk.

- Fontos, hogy a szülők egymás és maguk idejével kellő rugalmassággal és tapintattal tudjanak bánni. Egyik fél se ragaszkodjon mereven bizonyos időpontokhoz - bár jó, ha van kialakult ritmusa az új életnek -, tudjanak változtatni, egymásnak engedni.
- A szülők mutassák ki, mit éreznek, de ez nem egyenlő azal, hogy szidalmazza az egyik fél a másikat. Ha egy gyerek olyan légkörben élhet, melyben a felnőtt magatartása és szavai összhangban vannak érzéseivel és gondolataival, ez önmagában is megnyugtató hatással van rá és biztonságot ad számára.
- Erősítsük benne, hogy továbbra is szeretheti mindkét szülőt.
- A kamasz általában már régóta tisztában van vele, hogy a szülei kapcsolata megromlott, így általában nem éri őket villámcsapásként, amikor bejelentik, hogy elválnak. Ha végleges a válásról a döntés, egyből beszéljük meg kamasz gyermekünkkel.
- Érdeemes szem előtt tartani, hogy mindig eredményesebb lesz a kapcsolatunk gyermekünkkel, ha többet figyelünk rá, és kevesebbet okítjuk, instruáljuk őt.

Hogyan tudom a gyermek érdekeit szem előtt tartani a válás során?

Mind a gyermekre, mind a szülőkre hatással lesz a családi rendszer átalakulása. A külön költözéssel az egymásra gyakorolt hatásunk nem szűnik meg.

Például ha válást követően „büntetésből” nem tartunk kapcsolatot a gyermekkel, vagy elzárjuk őt a másik szülőtől, ezzel a gyermekben sérülést okozunk. Ez a sérülés a család összes tagjára hatással lesz.

Az ilyen helyzetekben mutassuk ki szeretetünket gyermekünk felé, és tudatosítsuk őt arról, hogy biztos pont vagyunk az életében. Ha a gyermek kérdez a másik szülőről, nyíltan beszéljünk róla. Fontos, hogy ne csak a negatív, hanem a pozitív dolgokról is tudjon, a hiányzó szülővel kapcsolatban. A közös múltat ne

írjuk át, engedjük meg gyermekünknek, hogy mindkét szülőjét szerethesse.

Fontos szem előtt tartani, hogy a válás során a résztvevők gyászfolyamatban vannak, a gyerekek is. A szülők felelőssége, hogy a gyerekek olyan légkörben éljék meg ezt a folyamatot, mely figyelembe veszi igényeiket, elősegíti és támogatja alkalmazkodásukat az új helyzethez, és ha szükséges, szakember segítségét biztosítják a gyermek számára.

Ezek kialakítása az éppen válásban lévő pár részére megterhelők érzelmileg, de nem szabad figyelmen kívül hagyni, hiszen a válást követően is szülőpárként kell együttműködni anyának és apának, és közösen vigyázni gyermekeik érzelmileg is biztonságot nyújtó környezetére, már külön-külön.

Az életközösség felbomlásának megélése, és az azt követő környezet kialakítása akkor biztonságos a gyerek számára, ha:

- Belátja, és elfogadja, hogy a válás a szülei döntése, és rajta kívül álló okok miatti döntés következménye.
 - Nyilvánvalóvá tesszük számára, hogy a válás nem az ő hibája, szülei kapcsolatának megromlásában vétlen.
 - Ha nem akarjuk, hogy átvállalja szülei problémáit, ha segítjük őt abban, hogy a külön költözés őt érintő részét akarja, és tudja feldolgozni.
 - Biztosítjuk számára, hogy egyik szülő mellett sem kell állást foglalnia, anyát és apát feltétlenül és egyformán szeretheti, és ezt meg is tudja tenni.
 - Tudja, és érzi, hogy nem kell választania a két szülő között. Nem kell semelyik szülőt támogatnia, beállni mellé „társnak”. Megkapja azt a szeretetet és odafigyelést mindkét szülő részéről, amire szüksége van. Adott életkorát, és az annak megfelelő szerepeit megélheti, biztonságban érzi magát lelkileg is.
- Ahhoz, hogy a szülők a gyerekek számára biztosítani tudják a gyászfolyamat biztonságos megélését, saját sérelmeik feldol-

gozása és a kialakult helyzet felmérése szükséges. Tudni kell objektív választ adni azokra a kérdésekre, hogy mi történt, mi miatt romlott meg az életközösségünk. Milyen lehetőségek állnak a rendelkezésemre az új körülmények között, és ennek ismeretében mit szükséges tennem magamért és gyermekemért.

Meg kell bocsátani magunknak az együttélés során elkövetett hibáinkat, ezt követően tudunk csak a gyerek számára megfelelő odafordulást biztosító kommunikációt garantálni. Fontos, hogy legyen elég időnk ezekre a beszélgetésekre, ismertessük meg ebben a megváltozott helyzetben a gyerekekkel az érzéseinket, gondolatainkat, terveinket, és az övét is tartsuk fontosnak megismerni. A gyermekek ezeken a beszélgetéseken érezhetik azt, hogy fontosak a szüleik számára, hogy a megváltozott családi szerkezetben is biztonságos körülményeket szeretnének megteremteni. Ez a bizalom és tapasztalás az alapja annak, hogy a gyermek a gyászfolyamatot támogató légkörben élje meg.

A legkörültekintőbb és legmegfelelőbb kommunikáció ellenére is előfordulhat, hogy a gyermek további segítséget igényel a válás feldolgozásában. Nem szabad ezt szülői kudarcként megélni, természetes állapotként kell tekinteni rá, és biztosítani a gyermek számára a külső segítséghez való hozzáférést. A lelki folyamatok megakadásának elismerése és a segítség igénylése olyan mindennapos történésnek jelenjen meg, mint például a testünket érintő problémákkal való foglalkozás.

A további segítség szükségességét a gyermek nem biztos, hogy verbális úton kommunikálja. Minél fiatalabb, annál valószínűbb, hogy nehézségeit különféle tünetek megjelenésével adja a szülők tudtára. Ilyen jelek lehetnek: alvási zavarok, iskolai problémák, visszahúzó viselkedés, kirohanások, dühkitörések, önromboló magatartás megjelenése, az étkezési szokások hirtelen megváltozása. Előfordulhat az is, hogy gyermekünk a szülők újra egyesítését célzó cselekvéseket produkál, vagy a tökéletes gyer-

mekké válásra törekvést érzékeljük nála.

A jelek észlelésekor fontos, hogy mielőbb segítséget kapjon gyermekünk. Az érzelmi biztonságot garantáljuk, és biztosításuk számára, hogy szakember segítségét is igénybe tudja venni.

A szülők legfontosabb feladata a válás során, hogy saját sérelmeik, fájdalmaik elengedésén dolgozzanak, hisz ezt tapasztalva a gyerek is kiegyensúlyozottabb lesz. A gyerek kapcsolódik szülője érzelmi állapotához, így, ha azt látja, a szülőben megtörténik a válás feldolgozása, ő is könnyebben fog ehhez az érzelmi állapothoz, majd magához a változáshoz alkalmazkodni.

A válás folyamatát természetes módon kíséri a résztvevők érzelmi állapotának kibillenése. Az új élethelyzethez való alkalmazkodást segíti a következő elvek adaptív alkalmazása:

- A társas kapcsolataink továbbra is felnőttek közül kerüljenek ki. Ápoljuk baráti kapcsolatainkat, építsünk újakat!
- Ne idézzünk elő olyan szituációkat, amikor a gyermeknek választani kell(ene) a szülei között!
- Mi magunk kommunikáljunk a volt párunkkal! A gyermeke ne töltsön be postás szerepet!
- A gyermek előtt ne mondjunk negatívumot a másik szülőről!
- A gyermeknek ne mondjunk olyat, mely elbizonytalanodást okozhat benne a másik szülővel töltött idő vonatkozásában. Bátorítsuk őt arra, hogy akarjon és töltsön a másik szülővel időt!
- Ne állítsuk olyan helyzet elé gyermekünket, melyben állásfoglalásra kényszerítjük!
- Az új élet kialakítása során törekedjünk arra, hogy minél kevesebb változás következzen be a gyermek életében.
- Ha új kapcsolatot alakítunk ki, ne várjuk el gyermekünkötől, hogy szeresse új társunkat, új testvéreit. Azt várjuk el, hogy tisztelettel viselkedjen velük.
- Mi is törekedjünk arra, hogy szülőtársunk új párkapcsolatáról kellő tisztelettel nyilatkozzunk!

VII. JOGSZABÁLYOK, SZAKIRODALOM

Jogszabályok:

1997. évi XXXI. törvény a Gyermekvédelemről és a Gyámügyi Igazgatásról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Különösen: Szülői felügyeletről - XII. cím 4:146 – 4:193)

2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (bírói eljárások szabályai)

2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról

2017. évi CXVIII. törvény A bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló törvény (Különösen: 7/A alcím kapcsolattartás végrehajtása)

149/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásokról (Különösen szülői felügyelet és kapcsolattartás: Második rész 18 § - 34 §)

331/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről

15/1998.(IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Singer Magdolna: Ki vigasztalja meg a gyerekeket? – Válás és gyász a családban, HVG Kiadó Zrt. 2015.

Singer Magdolna: Vigasztalódás a gyászban – A haláleset és válás utáni veszteség feldolgozása, Jaffa Kiadó, Budapest, 2010.

Singer Magdolna: Júlia vagyok, és válok, Garbó Kiadó, Budapest, 2010.

Singer Magdolna: Veszteségek ajándéka, Jaffa Kiadó, Budapest, 2016.

Gyurkó Szilvia: Rám is gondolatok, Bookline Könyvek, 2015.

„Alattad a föld,
fölötted az ég,
benned a létra.”

Weöres Sándor

Készült „A szülőség támogatásának újtjai a gyermekvédelemben” (BM-19-E-0027) projekt keretében, a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Család- és Gyermekjóléti Központ „Én és a családom” című modellprogramjának részeként.

2020.